

Περιεχόμενα

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ: ΜΙΑ ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ	11
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ	17
Κεφάλαιο 1°	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ	19
Τεχνικές στην έρευνα της συμπεριφοράς των ζώων	21
Ερωτήματα για τη μελέτη της συμπεριφοράς των ζώων: Πώς; και Γιατί; ...	22
Γονιδιακές επιδράσεις στη συμπεριφορά	24
Τύποι συμπεριφοράς	28
Κεφάλαιο 2°	
ΑΝΤΑΝΑΚΛΑΣΤΙΚΑ	29
Αντιδράσεις απόδρασης	29
Συμπεριφορά απόδρασης των γαιοσκωλήκων	29
Συμπεριφορά απόδρασης της σουπιάς	33
Προσανατολισμός	34
Κίνηση	34
Τακτισμός	36
Κεφάλαιο 3°	
ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ	41
Ένστικτο	42
Ένστικτο και μάθηση	42
Ένστικτο και ηθολογία	43
Ανάπτυξη της ενστικτώδους ή έμφυτης συμπεριφοράς	44
Ρόλος των ερεθισμάτων	46
Ενεργοποιητές	46
<i>Εκλογή ερεθίσματος</i>	48

<i>Λειτουργία ενεργοποιητών</i>	48
<i>Συγχρονισμός στη σεξουαλική συμπεριφορά</i>	52
<i>Ενδογενές κίνητρο (motivation)</i>	54
<i>Φερομόνες</i>	60
Ρόλος των ορμονών	60
Υποθάλαμος και συμπεριφορά	61
Συμπεριφορά αμηχανίας	61
Κεφάλαιο 4°	
ΜΑΘΗΣΗ (LEARNING)	65
Εξοικείωση (Habituation)	66
Συνδυαστική μάθηση (Associative learning)	68
Εξαρτημένα αντανακλαστικά (Conditioned reflex)	70
Διά δοκιμής και πλάνης μάθηση (Trial and error learning)	70
<i>Μάθηση του χταποδιού (Octopus)</i>	74
Επίκτητη μάθηση (Exploratory learning)	76
Αποτύπωμα (Imprinting)	77
Αντίληψη (Insight learning)	83
Μάθηση και ανάπτυξη	84
Κεφάλαιο 5°	
ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ: ΣΤΟΧΕΥΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΒΙΩΣΗ	87
Θεωρία βέλτιστου και αντιθηρευτική συμπεριφορά (Optimality theory and antipredator behavior)	88
Θεωρία των παιγνίων και άμυνα συμμαχίας (Games theory applied to social defenses)	91
Συγκριτική προσέγγιση: Η οικολογία της συμπεριφοράς των ζώων	92
Κεφάλαιο 6°	
ΤΡΟΠΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ	95
Ορισμοί	95
Τύποι σημάτων επικοινωνίας	96
Οπτικά σήματα	96
Ακουστικά σήματα	98
Οσφρητικά σήματα	100
Απτικά σήματα	101
Ηλεκτρικά σήματα	101
Ο ρόλος του περιβάλλοντος	102
Περιεχόμενο των σημάτων επικοινωνίας	103
Εξέλιξη των σημάτων επικοινωνίας	104
Η επικοινωνία ως γλώσσα	105
Ο χορός των μελισσών	106

Κεφάλαιο 7°

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΝΔΙΑΙΤΗΜΑΤΟΣ	109
Ενεργός επιλογή κατοικίας ή ενδιαιτήματος	112
Χωροκρατικότητα	113
Χαρακτηριστικά και μέγεθος χώρου κυριαρχίας	114
Υπεράσπιση του χώρου κυριαρχίας	115
Παλιννόστηση	119
Μηχανισμοί που χρησιμοποιούνται στις κινήσεις παλιννόστησης	120
<i>Ασπόνδυλα</i>	123
<i>Σπονδυλωτά</i>	127
Μετανάστευση	132
Αίτια της μετανάστευσης	134
Προετοιμασία για μετανάστευση	136
Προσανατολισμός κατά τη μετανάστευση	137
Έναυσμα της μετανάστευσης	139
Μελέτη των μεταναστευτικών κινήσεων των ζώων	141
<i>Δακτυλίωση στα πουλιά</i>	141
<i>Χρήση ραντάρ και άλλων μέσων εντοπισμού</i>	141
<i>Σταθερά ισότοπα</i>	142

Κεφάλαιο 8°**ΤΡΟΦΟΛΗΠΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ: ΜΙΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ**

(ποιος τρώει ποιον, πώς και γιατί;)	143
Γενικευτές και εξειδικευτές	144
Εντοπισμός τροφής	147
Ενεργός Αναζήτηση Τροφής (EAT)	149
<i>Παθητική αναμονή κινούμενης τροφής (Καραδοκώντας την τροφή –</i> <i>Στήνω καρτέρι)</i>	152
<i>Καλλιέργεια τροφής</i>	157
Συνεργατικό Κυνήγι Διατροφής: Μια εξειδικευμένη θηρευτική συμπεριφορά	159
Λιοντάρια <i>nr</i> Ύαινες (αιώνιες σχέσεις έχθρας)	162
<i>Μεταβλητές Πολυπλοκότητας της Διατροφικής Συνεργατικής</i> <i>Συμπεριφοράς</i>	168
Χρήση εργαλείων στη διατροφή των ζώων	170

Κεφάλαιο 9°

ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ	177
ΒΙΟΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΑΒΙΟΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	177
ΒΙΟΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	178
Ενδοειδικές αλληλεπιδράσεις	178
Φαινόμενο ομάδας	179

<i>Κοινωνική οργάνωση των βαβουίνων (Papio hamadryas)</i>	181
<i>Κοινωνική οργάνωση των πιγκουίνων</i>	184
Φαινόμενο φάσης (μια ιδιαίτερη περίπτωση στις ακρίδες)	187
Φαινόμενο μάζας (μια άλλη ιδιαίτερη περίπτωση συγκέντρωσης ατόμων του ίδιου είδους)	189
Ενδοειδικός ανταγωνισμός	190
Διαειδικές αλληλεπιδράσεις	194
Διαειδικός ανταγωνισμός	198
<i>Παραδείγματα διαειδικού ανταγωνισμού</i>	199
Αρπακτικότητα	200
<i>Βιολογικές μορφές αρπακτικότητας</i>	201
<i>Ποικιλία δίαιτας και τροφικοί τύποι</i>	205
Παρασιτισμός	206
<i>Διαβίωση επί ή εντός του ξενιστή</i>	207
<i>Ωφέλειες για το παράσιτο</i>	207
<i>Ζημία του ξενιστή από την παρασιτική σχέση</i>	207
Ομοσιτισμός – Συνεργατικότητα	215
<i>Ενδοκυτταρική συμβίωση</i>	216
<i>Ενδοσυμβίωση</i>	218
Αμοιβαιότητα	218
<i>Συμβιώσεις μεταξύ ψαριών και θαλάσσιων ανεμώνων: Μια ειδική περίπτωση</i>	222
<i>Οικολογία και Συμπεριφορά της Ανεμώνης (ΟΣΑ)</i>	223
<i>Οικολογία και Συμπεριφορά του Αμφιπρίονα (ΟΣΨ)</i>	224
<i>Συμπεριφορά απομονωμένων ψαριών</i>	226
<i>Βιοχημεία της συμβίωσης</i>	227
Αντιβίωση	229
Κεφάλαιο 10°	
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	231
Η εξέλιξη του φύλου και η φυλοεπιλογή	231
Φυλοεπιλογή	232
Ανταγωνισμός μεταξύ των αρσενικών (ενδοφυλοεπιλογή)	234
Επιλογή των θηλυκών (διαφυλοεπιλογή)	237
Θεωρία των καλών γονιδίων (good genes model)	238
Θεωρία της εκτροπής προς τα άκρα (runaway process)	239
Σεξουαλικές στρατηγικές	240
Σπερματικός ανταγωνισμός	244
Εναλλακτικές στρατηγικές	246
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΥΖΕΥΞΗΣ	248
Είδη Συστημάτων Σύζευξης	249
Μονογαμία	249
<i>Αρωγή συντρόφου στην ανατροφή των απογόνων (mate assistance)</i> ..	249

Φύλαξη συντρόφου (<i>mate guarding</i>)	250
Μονογαμία που επιβάλλεται από τα θηλυκά άτομα	250
Πολυγυνία	251
Πολυγυνία υπεράσπισης θηλυκών (<i>Female defense polygyny</i>)	252
Πολυγυνία υπεράσπισης πόρων (<i>Resource defense polygyny</i>)	252
Πολυγυνία <i>lek</i>	253
Πολυγυνία ανταγωνισμού (<i>Scramble competition polygyny</i>)	253
Πολυανδρία	254
Γενετικά οφέλη	255
Άμεσα υλικά οφέλη	256
Πολυγυανδρία	257
Τυχαίες συζεύξεις (<i>Promiscuity</i>)	257
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ	258
Αλτρουισμός	258
Γονική φροντίδα	261
Συνεργασία	263

Κεφάλαιο 11°

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ

ΜΙΑΣ ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ	269
Αντιπαραθέσεις στη θεωρία της κοινωνιοβιολογίας: Μια σύντομη αναφορά	270
Στρατηγικές ανάπτυξης υποθέσεων με περιεχόμενο την κοινωνιοβιολογία ..	274
Εχθροπραξίες – Πόλεμος	277
Πόλεμος και εξέλιξη της ανθρώπινης νοημοσύνης	279
Περί της σεξουαλικής συμπεριφοράς του ανθρώπου	282
Η μοιχεία ως σεξουαλική συμπεριφορά	285
Γενετικός προσανατολισμός – ταυτότητα φύλου και σεξουαλική συμπεριφορά στη βάση του εξελικτικού χρόνου	287
Σεξουαλική βία κατά των γυναικών στο πλαίσιο της σεξουαλικής συμπεριφοράς	290
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	299